

Tekst 2

Angstig Nederland

(1) Wie bang is voor ziekten, moet vooral niet naar een beurs over dat thema gaan. De Utrechtse Jaarbeurs beleefde onlangs het evenement *Support/Balance*, een gecombineerde beurs over leven met een handicap of een chronische ziekte. De zwartgalligen kwamen buiten al aan hun trekken. Op het Jaarbeursplein stonden invalidenautootjes klaar om hulpbehoevende bezoekers gratis naar de ingang te brengen en wie wel zelf naar de expositiehallen kon wandelen, zag zich voorbijgesneld door rolstoelen, scootmobielen en vluggerds op krukken.

(2) Binnen viel er nog veel meer te somberen. Er was een enorm aanbod aan rollend materieel, variërend van kek tot hitech, en in een enkel geval ook nog eens gepresenteerd door halfblote en zeer beweeglijke sambadanseressen. Takelwerktuigen, aangepast sanitair, toiletliften, rolstoelkleding, looprekjes met stoeprandbedwingers, toetsenborden voor mensen met moeilijke handen, schoenuittrekkers en keukenhulpjes – de ene stand na de andere maakte duidelijk dat gezondheid een hoog goed is. Zitvolleyballers en rolstoeldansers deden hun best om te tonen dat een gehandicapte heus nog wel plezier in het bestaan kan hebben. Onder het motto ‘Voel je mooi, voel je lekker!’ was er zelfs een Metamorfose Studio ingericht, maar dat werkte op sommige gezonde bezoekers alleen maar averechts.

(3) Nederlanders zijn vervuld van duizend angsten. Ze zijn bang voor ernstige ziekten, voor criminaliteit, voor het verlies van dierbaren, voor financiële sores en voor het oordeel van anderen. Dat bleek onlangs uit een

enquête van het blad *Reader's Digest*.

(4) Weinig staat in Nederland zo hoog aangeschreven als gezondheid. Driekwart van de Nederlanders vreest voor een aanslag op het leven in de vorm van kanker, een hartaanval of een verkeersongeluk. Evenveel mensen zien zelfs al op tegen een bezoek aan de huisarts. In die fixatie op gezondheid staat Nederland overigens niet alleen. Voor België gelden vergelijkbare cijfers en de Duitsers met hun massale kuurcultuur zijn ook al in de ban van lijf en leden.

(5) Nederland is nog nooit zo gezond geweest als tegenwoordig én nog nooit zo bang om ziek te worden. De levensverwachting (80,6 jaar voor vrouwen en 75,6 jaar voor mannen) mag hier tot de hoogste ter wereld behoren en meer dan tachtig procent van de bevolking mag de eigen constitutie als goed tot zeer goed beoordelen. Niettemin is de bekommernis om onze gezondheid alleen maar groter geworden. Een goede gezondheid is momenteel zelfs een groter ideaal dan een gelukkig gezinsleven en bovendien een ideaal dat de laatste drie decennia spectaculair in achting is gestegen.

(6) Steeds meer mensen zijn bevangen door een individueel maakbaarheids-geloof. Voor de een behelst dit een levensmotto in de zin van ‘pluk de dag’, een ander probeert ‘uit het leven te halen wat erin zit’. Wat die overtuigingen gemeen hebben, is dat gezondheid er de voorwaarde voor is. Ziekten en gebreken beperken de keuzemogelijkheden in het leven, en alleen al dat idéé is goed voor een regelrecht trauma. Dat kan geïllustreerd worden met de volgende paradox: hoe gezonder we worden, hoe vaker we

(met lood in de schoenen) naar de dokter gaan. Een andere paradox: we tillen heel zwaar aan gezondheid, maar spannen ons er niet erg voor in. Het aantal dikke Nederlanders neemt gestaag toe en de meeste jogging-schoenen worden gebruikt voor de leuk en niet voor het hardlopen.

(7) Het lijkt wel alsof gezondheid een opeisbaar recht is geworden. Wie qua vitaliteit de honderd procent niet meer haalt, eist volledige steun van de overheid. Vandaar alle commotie over rollators, medicijnknaken en andere bezuinigingsmaatregelen, die ironisch genoeg worden veroorzaakt door een groeiend beroep op de gezondheidszorg.

(8) Waar de angst er nog onvoldoende in zit, wordt die wel aangejaagd door de overheid, of door de farmaceutische industrie. In een bombardement van onrustbarende boodschappen wordt ons voortdurend aan het verstand gebracht dat we te veel drinken, roken en eten, te weinig joggen en te vaak onveilige seks bedrijven.

(9) Pal naast het gezondheidsideaal ligt het schoonheidsideaal. Het al eerder aangehaalde onderzoek liet zien dat een meerderheid van de ondervraagden bevreesd was oud en lelijk te worden. Hoe onomstotelijker de statistieken over de vergrijzing ook zijn, we willen er kennelijk niet aan geloven. 'Forever young' luidde jaren geleden de titel van een zomerspecial van *HP/De Tijd*, een waandenkbeeld dat sindsdien alleen maar krachtiger is geworden. Uit het verlangen naar de eeuwige jeugd spreekt dezelfde wens naar vitaliteit als uit de grote zorg om de gezondheid.

(10) Het schoonheidsideaal is bovendien een antwoord op de toegenomen competitie in de samenleving. Waar mensen hun status – hun plek op de maatschappelijke ladder – vroeger voor een groot deel konden ontlenen aan de groep of zuil waartoe zij behoorden,

moeten zij zich nu meer en meer zien te onderscheiden als aantrekkelijk en oorspronkelijk individu. Liefst als een glamourgod of -godin zoals de show-business die voortvoert, desnoods met gecorrigeerde lippen en borsten en weggetrokken rimpels. Niet iedereen haakt ademloos op die trend in, maar het ideaalbeeld is duidelijk, en wie daarbij achterblijft, voelt zich toch niet helemaal op zijn gemak – Assepoester op het bal.

(11) Een ander belangrijk punt van zorg is de veiligheid. Driekwart van de Nederlanders is bang voor een inbraak. De meeste vrouwen en ouderen doen niet zomaar open als er onverwacht iemand aanbelt 's avonds. Ook de georganiseerde misdaad stemt veel mensen tot bezorgdheid. Al tien jaar lang staat bestrijding van de criminaliteit op de eerste plaats van het politieke verlanglijstje van de bevolking. Bij een meerderheid leeft de indruk dat de criminaliteit nog steeds toeneemt en dat justitie en politie daar te weinig tegen doen. De angst voor misdaad is de laatste jaren opgelopen.

(12) Nu is er ook wel reden tot bezorgdheid wanneer jaarlijks een kwart van de Nederlandse bevolking op enigerlei wijze het slachtoffer wordt van criminaliteit. Nederland steekt wat dat betreft negatief uit boven de meeste andere geïndustrialiseerde landen. Maar er schuilt wel een raadsel achter de cijfers. Het percentage slachtoffers is al tien jaar stabiel – waarom dan toch een toename van de gevoelens van onveiligheid?

(13) Wie zich vroeger beklagde over criminaliteit, kreeg nogal eens te horen dat hij beter een andere krant kon lezen. Maar tegenwoordig maken alle media zich druk over dat onderwerp. De zoveelste liquidatie in Amsterdam, het zoveelste geval van 'zinloos' geweld, het zoveelste zedenmisdrijf: ze halen alle voorpagina's en televisie-

journaals. De vraag of mensen zich daardoor misschien onveiliger zijn gaan voelen, is er echter een uit de categorie kip-of-ei. De media zijn namelijk intensiever over misdaad gaan berichten, omdat zij aanvoelen dat het publiek zich over dat onderwerp druk maakt.

(14) Zoals er een gevoel van recht op gezondheid lijkt te leven, zo is er ook het idee ontstaan van een recht op veiligheid. Maar de luide roep om veiligheid weerspiegelt een gevoel van onveiligheid dat niet helemaal realistisch is. Het risico om in je rustige buurtje in de provincie om te komen door een vuurwerkkramp is verwaarloosbaar klein. Ook de kans om te worden doodgetrapt door een kortaangebonden kansarme jongere, of te sneuvelen bij een aanslag van Al-Qaida, ligt statistisch gezien ver achter de komma. De concrete gevallen van grote ongelukken, 'zinloos' geweld en terreur spreken echter zo tot de verbeelding dat ze de nuchtere kansberekening verdringen en een sterk gevoel van bedreiging oproepen.

(15) Wie bedreigd wordt, roept om hulp, en die hulp wordt van de overheid verwacht. De staat moet meer boeven vangen, harder straffen, beter controleren, niks tolereren en liefst preventief optreden. En dus komen er meer politieagenten, bewakingscamera's, veiligheidsvoorschriften, particuliere

beveiligingsdiensten, gevangencellen en geheime onderzoekers. Maar al die maatregelen verbleken bij de volgende leraar die zomaar wordt doodgeschoten, of bij de ontdekking van een nieuw geschrift met bloeddorstige ideeën.

(16) De paradox rond het fenomeen angst is dat Nederland dan wel zorgelijker mag zijn geworden, maar dat het niettemin volgens andere onderzoeken een van de gelukkigste landen ter wereld is. Daarbij moet 'geluk' niet al te romantisch worden geïnterpreteerd; eerder is hier een algemeen gevoel van welbevinden bedoeld. Maar hoe valt dat welbevinden te rijmen met al die zorgen van de Nederlander? De meest waarschijnlijke verklaring is dat we bang zijn te verliezen wat we hebben verworven, bang voor een toekomst van minder in plaats van méér. En aldus gaat men driftig op zoek naar zekerheden.

(17) De wijsheid dat het zekere boven het onzekere gaat, is al oud. Maar het zekere verliest toch op één punt van het onzekere: het is stukken saaier. De wereld van de zekerheid is die van lijfrente, regelmaat, zo-hoort-het en de rolluiken omlaag. Die van de onzekerheid kent tenminste nog avontuur, afwisseling, durf en open vizieren.

(18) De saaiste landen zijn de gelukkigste, heet het wel. Daarom hebben gelukkige landen zoveel te klagen.

*naar: Matt Dings, journalist
uit: HP/De Tijd, 4 juni 2004*

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. De Cevo is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Tekst 2 Angstig Nederland

- 22p **23** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal **200** woorden van de tekst 'Angstig Nederland'. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit je samenvatting moet het volgende duidelijk worden:
- welk algemeen verschijnsel in de tekst 'Angstig Nederland' wordt besproken;
 - wat de hoofdzaken zijn van de drie onderwerpen waarin dit verschijnsel wordt uitgewerkt;
 - welke schijnbare tegenstrijdigheid zich bij het verschijnsel voordoet;
 - welke overkoepelende oorzaak voor het verschijnsel wordt gegeven;
 - welk oordeel de auteur over het verschijnsel velt.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.